

Door de tijd heen

De volgende werken van schrijvers die kritisch commentaar leverden op ontwikkelingen in hun eigen tijd, staan in willekeurige volgorde:

- 1 De humanist François Rabelais gaf in de humoristische romanreeks *Gargantua en Pantagruel* kritiek op de katholieke geestelijkheid, wat bijdroeg aan de reformatie.
- 2 De verlichtingsfilosoof Voltaire maakte in zijn roman *Candide* de Duitse filosoof Leibniz belachelijk.
- 3 Giovannino Guareschi gaf in *Don Camillo in Rusland* een tragikomische weergave van de strijd tussen communisten en katholieken in Italië tijdens de Koude Oorlog.
- 4 Jan Zoet gaf in zijn pamflet *'t Grote visnet* kritiek op de religieuze tegenstellingen tijdens de bloeitijd van de Nederlandse Republiek.
- 5 Kurt Tucholsky waarschuwde in zijn korte artikel *Hepp hepp hurra!* voor het toenemende antisemitisme in de Republiek van Weimar.
- 6 Nicolaas Beets beschreef in de *Camera Obscura* op grappige wijze de tegenstelling die tijdens de industriële revolutie ontstond tussen de langzame trekschuit en de snellere stoomtrein.

- 2p 1 Zet deze werken in de juiste chronologische volgorde, van vroeger naar later. Noteer alleen de nummers.

Prehistorie en oudheid

De Atheense staatsman Perikles zei in 431 voor Christus tijdens een plechtigheid voor de slachtoffers van de grote oorlog die op dat moment werd gevoerd tussen de Griekse stadstaten Athene en Sparta: "Wij wijden ons zowel aan onze persoonlijke belangen als aan het belang van de staat (...). Wij verschillen van andere staten door de man die zich aan het openbare leven onttrekt niet te beschouwen als een rustig, maar als een nutteloos mens."

Een interpretatie:

De uitspraak van Perikles was politieke propaganda.

- 2p 2 Licht deze interpretatie toe door aan te geven:
- welke politieke boodschap Perikles wilde overbrengen aan de burgers van Athene en
 - welk doel hij daarmee wilde bereiken.

Gebruik bron 1.

Deze grafsteen kan gebruikt worden om twee delen van hetzelfde kenmerkend aspect uit de oudheid te illustreren.

- 3p 3 Toon dit aan door:
- dit kenmerkend aspect te noemen en
 - beide delen van dit kenmerkend aspect, elk met een ander gegeven uit de bron, te illustreren.